

Ēvalds Daugulis (Daugavpils Universitāte)
LATGALES DZIESMU SVĒTKU HRONOĻĢIJA

Atslēgas vārdi: *Latgale, Dziesmu svētki, hronoloģija.*

Latgales vēsture ir sarežģīta, neviennozīmīga un interesanta. Arī Latgales mūzikas kultūra ir attīstījusies ciešā saiknē ar sava laika vēsturiskajiem notikumiem un sabiedriskajām norisēm.

Dziesmu svētku izpētei un norišu sistematizācijai (piemēram, Ilmas Grauzdiņas un Oļģerta Grāviša „Mazā Dziesmu svētku enciklopēdija” u. c.) muzikologi ir pievērsušies dažādos laikposmos. Ja Vispārējie Dziesmu svētki izzināti pietiekami plaši, tad Latgales novada Dziesmu svētku tuvāks aplūkojums palicis novārtā. Ir daži mēģinājumi sākt sistematizāciju (tapis muzikoloģes Ilonas Rupaines bakalaura darbs un publikācija⁴), tomēr visaptveroša pētījuma aizvien vēl nav. Līdz ar to nav īsti skaidra šo svētku norišu hronoloģija. Daži pētnieki svētku uzskaitē ievēro padomju laika tradīcijas, citi turpretī mēģina turēt vienkopus arī pirmskara un pēckara posmā notikušos svētkus.

Strādājot ar visdažādākajām publikācijām un materiāliem, tā arī netika atrasta konsekventa un vienota dziesmu svētku numerācija. 20. gadsimta 20.–30. gadu prese gandrīz katrus dziesmu svētkus dēvē par pirmajiem, kaut gadās arī pa kādam izņēmumam – 1940. gada svētki kādā izdevumā tika nodēvēti par trešajiem, citā publikācijā kā trešie minēti 1935. gada dziesmu svētki. Līdz ar to izvēlēts kompromisa ceļš: ar norādēm *pirmie, otrie* u. tml. vērtēts katrs nozīmīgākais, mērogā un dalībnieku skaita ziņā plašākais dziesmotais sarīkojums, svētku uzskaitījumā ietverti pirmskara (1919–1940), 2. pasaules kara laikā (1941–1945), padomju okupācijas laikā (1945–1990) un atjaunotajā Latvijā (1991–2015) notikušie svētki.

Lai iegūtu pareizu priekšstatu, kad, kur un kādi dziedāšanas svētki ir notikuši Latgalē, nopietni jāiedziļinās vēstures pirmavotos, jāstudē informācija tā laika laikrakstos un žurnālos („Latgales Vēstnesis”, „Daugavas Vēstnesis”, „Jaunākās Ziņas”, „Latgales Vārds” u. c.). Savukārt, lai izveidotu visaptverošu svētku hronoloģiju, izvēlēti šādi kritēriji: reģionālais aspekts – Dienvidlatgale un Ziemeļlatgale, pasākuma nosaukums, svētku mērķis u. c. Vienlaikus tika izvirzīti daudzi būtiski jautājumi: novada kora un dalībnieku skaits (kora veids), virsdiriģenti un to sniegums, repertuārs, svētku mākslinieciskā kvalitāte, svētku programma, koncertā iekļautie žanri (kora mūzika, simfoniskā, pūtēju, tradicionālā utt.) u. tml. Šī referāta mērķis ir apkopot atbilstoši šodienai Latgales Dziesmu svētku hronoloģiju.

Vēstures avoti liecina, ka līdz Otrajam pasaules karam (1941) ir notikuši pieci Latgales novada dziesmu svētki (1925, 1929, 1935, 1936, 1940). Centrālais notikums viennozīmīgi ir 1940. gada 15. un 16. jūnija piektie Latgales dziesmu svētki Daugavpilī. Gan apjomā, gan saturiski, gan emocionāli tie pārspēj visus citus līdz šim Austrumlatvijā piedzīvotos.

Turpmākie gadi nāk ar daudzām pārmaiņām Latgales ļaužu dzīvē. Ir pieminami 1943. gada sestie un 1959. gada septītie Latgales Dziesmu svētki.

Spilgts un paliekošs notikums Latgales kultūras dzīvē ir astotie Latgales dziesmu svētki 1990. gada 26.–27. maijā Daugavpilī. Turpmāk svētki notiek Balvos (IX – 1995), Viļānos (X – 1997), atkal Balvos (XI – 2002) un Daugavpilī – XII (2005), XIII (2010) un XIV (2015). Nākamie Latgales dziesmu un deju svētki būs jau piecpadsmitie!

⁴ Bakalaura darba būtiskākās atziņas izklāstītas rakstā Rupaine, Ilona (2005). Latgales dziesmu svētku tradīcija. Ieskats svētku vēsturē līdz 1940. gadam. // *Latgales mūzikas kultūra vakar un šodien*. Zinātnisko rakstu krājums. Daugavpils: Saule, 16–24. lpp.